

TLM_Lausunto_TORNIO_KeminmaaBESS_Tornion_energiavarasto_Oy_sijoittamislupa_16032026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** arkeologi Puolakka Hanna**TORNIO, TORNION ENERGIAVARASTO OY:N KEMINMAAN ENERGIAVARASTO, SIOITTAMISLUPA-ASIA**

Tornion kaupunki on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa Tornion Energiavarasto Oy:n sähkövarastohankkeesta Tornion Viitajärvenlehdon ja Vähä Mykänmaan alueelle. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu linkki Lupa-asiointipalveluun, josta lupa-asiakirjat, muun muassa lupahakemus, sijoittamislupaselvitys (Energiequelle 21.01.2026) ja pääpiirustukset (Energiequelle 04.02.2026) ovat saatavilla. Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo vastaa toimialueensa rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman ja arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntija- ja viranomaistehtävistä.

Suunniteltu hanke

Tornion Energiavarasto Oy hakee sijoittamislupaa sähkövarastohankkeelle Torniossa Vähä Mykänmaan eteläosassa sijaitsevalle osalle kiinteistöstä 851–420–16–57 Kristinebergin metsä. Hankealue sijaitsee Tornion kaupungin ja Keminmaan kunnan rajalla, noin 10,5 kilometriä Keminmaan keskustasta pohjoiseen. Fingrid Oyj:n Keminmaan sähköasema on välittömästi suunnittelualueen kaakkoispuolella ja sen itä- ja eteläpuolitse kulkee voimajohtoja. Hankealue on kooltaan 5,5 hehtaaria ja on nykyisellään metsätalouskäytössä.

Energiavaraston teho on korkeintaan noin 500 MW ja kapasiteetti korkeintaan noin 1000 MWh. Hankkeen rakentaminen koostuu kontteihin sijoitettavista akkujärjestelmistä/konteista, invertterikonteista sekä korkeajännitemuuntajasta sekä näiden betoniperustuksista. Konttien lopullinen määrä ja tarkat sijoittamispaikat rakennuspaikan sisällä tarkentuvat myöhemmin. Selostuksessa korostetaan, että hankkeen toteutuminen on riippuvainen ”teknistaloudellisista olosuhteista” ja että hankkeen todellinen koko ja toteutuminen selviää vasta mahdollisen investointipäätöksen jälkeen. Rakentamisen aikaisia toimenpiteitä ei olekaan juuri eritelty ja niiden vaikutuksia kuvaillaan ”tavanomaisen maarakentamisen vaikutuksiksi”.

Hanketoimija on vuokrannut 5,5 hehtaarin määrällän kiinteistöltä 851–420–16–57. Vuokrasopimuksen kesto ei käy ilmi selvityksestä. Selvityksestä ei käy ilmi hankkeen maankäytöllisen ratkaisun mahdollinen pitkäkestoisuus tai se, mitä alueelle suunnitellaan tapahtuvan mahdollisen vuokrasopimuksen päättymisen tai akkuvarastoalueen toiminnan päättymisen jälkeen.

Tornionlaakson museon johtaja

16.03.2026

§ 18/2026

Hankealueen naapurikiinteistöllä sijaitsee Lammaskoskientien muuntajareitti, jonka päässä sijaitsee sähköasema. Kiinteistölle vievä tie on päällystämätön yksityisen tahon omistama tie, johon Tornion Energiavarasto Oy:llä tämän hankkeen toimijana on käyttöoikeus. Työmaa- ja kuljetusliikenne tukeutuu pääsääntöisesti tähän jo olemassa olevaan tieverkkoon, jota kuitenkin oletettavasti täytyy parantaa, vaikka parannuksista ei ole mainintaa sijoittamislupaselvityksessä.

Hankkeen sähköasema on tarkoitus liittää Keminmaan sähköasemalle ensisijaisesti 400 kV maakaapelilla. Keminmaan sähköaseman ympäristöön on suunnitteilla lukuisia muita sähkövarastohankkeita. Selostuksen mukaan yksityiskohtaisemmat yhteistoimintasuunnitelmat on mahdollista tehdä, kun tiedetään toteutuvatko hankkeet ja niiden investointipäätökset on tehty.

Suunnittelutilanne, rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelun kohteena oleva alue sijoittuu kaavallisesti Länsi-Lapin maakuntakaavan (2015) ja Tornion Tornion yleiskaava 2021 (2009) **alueille**. Keminmaalla, jonne hankkeen sähkönsiirtoreittivaihtoehdot sijoittuvat ei ole maakuntakaavaa tarkempaa kaavaa. Lupahakemuksen kohteena oleva alue sijoittuu maakuntakaavassa *Maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle* (M) ja sen kaakkoispuolelle on osoitettu *Energiahuollon kohde* (EN). Hankealueen ympärille on osoitettu maakuntakaavassa myös *Muinaisuistoalue / -kohde* (SM), *Barentsin käytävä* (bk), *Voimajohtoja* (z), *Ulkoilureitti*, *Moottorikelkkailureitin yhteystarve* ja *Joukkoliikenteen kehittämiskäytävä / yhteystarve* (jk). Tornion yleiskaavassa hankealue on osoitettu *Maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi* (M) ja sen länsipuolelle on osoitettu *Suojeltava muinaisjäännös* (sm). Sijoittamislupaselvityksessä mainitusta poiketen suunnittelualue ei sisälly poronhoidon kannalta erityisen tärkeän alueen sisälle.

M-aluetta koskevan yleiskaavamääräys on seuraava: *Haluamme, että alueita käytetään pääasiassa maa- ja metsätaloustuotantoon. Siksi määräämme, että alueella sallitaan maa- ja metsätalouteen liittyvä sekä haja-asutusluonteinen asuntorakentaminen. Rakennuspaikan tulee olla pinta-alaltaan vähintään hehtaari. Peltoalueelle on sallittua vain maatalouteen liittyvä rakentaminen. Uudisrakentaminen tulee sijoittaa aukeilla alueilla jo olevien tilakeskusten yhteyteen tai pellon vaihtumisvyöhykkeeseen.*

Lähin *valtakunnallisesti merkittävä rakennetun kulttuuriympäristön* kohde (RKY2009) on **Kemijoen jokivarsiasutus ja kirkkomaisemat** (Koroiskylä), noin neljä kilometriä suunnittelualueesta itään. Lähin maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö on Kemijoen ranta-asutus, niin ikään Kemijokivarressa. Molemmat on osoitettu maakuntakaavassa *Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi* (ma 8145 ja ma 8128). Hankealueen läheisyydessä ei sijaitse valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Lähin maakunnallisesti arvokas maisema-alue (MAMA2016) on *Liakanjokivarsi* reilun 15 kilometrin päässä luoteessa.

Lähimmät paikallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt sijaitsevat hakealueen eteläpuolella Ruottalassa ja luoteispuolella Kalkkimaassa. Alueet on osoitettu Tornion yleiskaavassa *Paikallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi*

Tornionlaakson museon johtaja

16.03.2026

§ 18/2026

(sk/(p)). Lähin tunnettu paikallisesti merkittävä rakennetun kulttuuriympäristön kohde sijaitsee Ruottalantien varrella.

Suunnittelualue on maankäyttöhistorialtaan metsätalousaluetta, jolla ei tiettävästi ole olemassa olevaa rakennuskantaa. Lähin asutus tai loma-asutus sijaitsee nreilut 700 metriä hankealueen itäpuolella sekä reilun kilometrin päässä Kaakamajoen varrella. Kyseisten kohteiden luonne ei museolla ole tiedossa. Tällä hetkellä suunnittelualueen ja asutuksen välillä on metsää, voimajohtoja ja Keminmaan sähköasema.

Selvityksen mukaan energiavarastohankkeella ei katsota olevan vaikutusta maisemaan tai kulttuuriympäristöön. Vaikka kohde sijaitsee metsäalueen keskellä, sen viereisille kiinteistöille ja välittömään läheisyyteen suunnitellaan useita muita vastaavia energiavarastohankkeita, jolloin suunnitelmassa olisi hyvä Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan huomioida mahdollisten maisema- ja näkyvyysvaikutusten lieventäminen suhteessa lähimpiin naapureihin/asuinkiinteistöihin. Vaikutuksia voidaan lieventää muun muassa jättämällä ominaisuuksiltaan sopivaa kasvillisuutta hankealueen ympärille paloturvallisuus huomioon ottaen. Hankealue on syytä rajata riittävän laajaksi myös asutuksen puolelta, jotta edellä mainittu suojakasvillisuus voidaan toteuttaa ja siten minimoida myös mahdollisia muita haitallisia vaikutuksia (melu ym.).

Arkeologinen kulttuuriperintö

Suunnitellulla energiavaraston alueella ei sijaitse ennalta tunnettuja muinaismuistolaila (296/1963) rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita, joilla olisi vaikutuksia hankkeeseen. Lähin tunnettu muinaisjäänös **Viitajärvenlehto 1** (*tunnus muinaisjäänösrekisterissä 1000001197*) sijoittuu noin 350 metrin päähän hankealueesta länteen, suon toiselle puolelle, mäen rinteelle. Toiseksi lähin kohde **Vennanmaa** (*tunnus muinaisjäänösrekisterissä 241010074*) sijoittuu jo yli 2,6 kilometriä hankealueesta itäkoilliseen.

Suunnittelualueella on tehty arkeologinen inventointi syksyllä 2025 (Sweco Oy, Sähkövarastohanke arkeologinen inventointi Keminmaa – Tornio 2025). Inventoinnissa ei löydetty hankealueelta tai sen sähkönsiirtoreiteiltä uusia, ennalta tuntemattomia muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita. Arkeologinen selvitys alueesta on riittävä ja sijoittamislupaselvityksessä on otettu arkeologinen kulttuuriperintö huomioon riittävällä tavalla.

Tornionlaakson museo haluaa kuitenkin muistuttaa, että kaikissa maanmuokkauksessa ja rakentamisen työvaiheissa tulee huomioida se, että muinaismuistolain 14 §:n mukaisesti, jos maata kaivettaessa tai muuta työtä suorittaessa tavataan kiinteä muinaisjäänös, jota aikaisemmin ei ole tunnettu, on työ kohteen luona keskeytettävä välittömästi ja löydöstä on viipymättä tehtävä ilmoitus joko Museovirastolle tai alueellisen vastuumuseon (Tornionlaakson museo) arkeologille. Niin ikään muinaismuistolain 16 §:n mukaisesti, jos alueelta löydetään muinaisesineeksi epäilty esine, tai sellaisen katkelma, on kaivuu paikalla lopetettava välittömästi ja otettava yhteys joko Museovirastoon tai alueellisen vastuumuseon arkeologiin. Lisäksi muinaismuistolain (295/1963) 1 §:n mukaisesti ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on muinaisjäänöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen,

Tornionlaakson museon johtaja 16.03.2026 § 18/2026

poistaminen tai muu kajoaminen kielletty. Tarvittaessa on haettava MLL 11 § mukaisesti kajoamislupaa Museovirastolta.

Ottaen huomioon Keminmaan sähköaseman ympäristöön suunniteltujen vastaavien hankkeiden määrä, museon näkemyksen mukaan hankkeiden suunnittelussa ja käsittelyssä olisi hyvä huomioida myös yhteisvaikutukset asutukselle sekä alueen maankäyttöön, kulttuuriperintöön ja maisemakuvaan.

Tornionlaakson museolla ei ole muilta osin huomautettavaa Tornion energiavarasto Oy:n Keminmaa sähkövarastohankeen suunnitteluun arkeologisen kulttuuriperinnön tai rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman näkökulmasta.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut rakennustutkija Teija Ylimartimo. Yhteyshenkilönä Tornionlaakson museossa on arkeologi Hanna Puolakka (etunimi.sukunimi@tornio.fi, puh. 040 482 0773).

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Meri-Lapin ympäristöpalvelut, Rakennusvalvonta / Tornio
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto